

UNIWERSYTET
IM. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU

Metafizyka

Sylabus zajęć

Informacje podstawowe

Kierunek studiów Teologia Specjalność - Jednostka organizacyjna Wydział Teologiczny Poziom studiów studia jednolite magisterskie Forma studiów studia niestacjonarne Profil studiów profil ogólnoakademicki		Cykl dydaktyczny 2023/24 Kod zajęć 12TEON.54K.02551.23 Języki wykładowe polski Obligatoryjność Obowiązkowy Blok zajęciowy Przedmioty kierunkowe
Koordynator zajęć	Przemysław Zgórecki	
Prowadzący zajęcia	Przemysław Zgórecki	
Okres Semestr 3	Forma zajęć / liczba godzin / forma zaliczenia - Wykład: 14, Egzamin; w tym zajęcia zdalne: - Wykład synchroniczny: 14 - Ćwiczenia: 6, Zaliczenie z oceną	Liczba punktów ECTS 3

Cele kształcenia dla zajęć

Kod	Cel
C1	Zapoznanie studentów ze specyfiką poznania metafizycznego jako szczególnego rodzaju poznania.
C2	Uświadomienie studentom fundamentalnej roli poznania metafizycznego w rozumieniu rzeczywistości jako najbardziej ogólnego sposobu widzenia rzeczywistości w wymiarze strukturalnym i dynamicznym.
C3	Ukazanie studentom mądrościowego charakteru poznania metafizycznego, które poprzez wskazywanie przyczyn ostatecznych rzeczywistości odkrywa zarazem jej sensowność.
C4	Zapoznanie studentów z różnymi koncepcjami metafizyki, w tym zwłaszcza ukazanie jej relacji do ontologii.
C5	Zapoznanie studentów ze współczesną metafizyką realistyczną (metafizyką bytu realnie istniejącego) i sposobami jej uprawiania.
C6	Ukazanie studentom metafizyki jako narzędzia formułowania racjonalnej wizji rzeczywistości i jej roli dla innych dziedzin poznania, głównie klasycznej teologii.

Wymagania wstępne

Brak

Efekty uczenia się dla zajęć

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
Wiedzy - Student/ka:			
W1	zna w pogłębionym stopniu koncepcję metafizyki klasycznej;	TEO_K5_W02, TEO_K5_W09, TEO_K5_W12, TEO_K5_W19	Egzamin ustny, Kolokwium pisemne
W2	zna w pogłębionym stopniu specyfikę poznania metafizycznego, metody wyodrębniania przedmiotu metafizyki, sposoby wyjaśniania i uzasadniania, zwłaszcza przyczynowego i analogicznego poznania rzeczywistości;	TEO_K5_W02, TEO_K5_W09, TEO_K5_W12, TEO_K5_W19	Egzamin ustny, Kolokwium pisemne
W3	zna w pogłębionym stopniu przedmiot poznania metafizycznego i metody jego wyodrębnienia;	TEO_K5_W02, TEO_K5_W09, TEO_K5_W12, TEO_K5_W19	Egzamin ustny, Kolokwium pisemne
W4	zna w pogłębionym stopniu powszechne (transcendentalne) właściwości bytów, czyli bycie rzeczą (treściowo określonym), jednym (wewnętrznie niesprzecznym), odrębnym, nośnikiem prawdy, dobra i piękna;	TEO_K5_W02, TEO_K5_W09, TEO_K5_W12, TEO_K5_W19	Egzamin ustny, Kolokwium pisemne
W5	zna w pogłębionym stopniu metafizyczne prawa bytowania rzeczy: prawo tożsamości, niesprzeczności, wyłączonego środka, racji bytu, celowości i integralności;	TEO_K5_W02, TEO_K5_W09, TEO_K5_W12, TEO_K5_W19	Egzamin ustny, Kolokwium pisemne
W6	zna w pogłębionym stopniu strukturę bytu, czyli metafizyczne złożenia bytowe: materia i forma, akt i możliwość, substancja i przypadłość oraz istota i istnienie;	TEO_K5_W02, TEO_K5_W09, TEO_K5_W12, TEO_K5_W19	Egzamin ustny, Kolokwium pisemne

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
W7	zna w pogłębionym stopniu dynamizm rzeczywistości, czyli przemienność, tożsamość i przygodność rzeczy w formie analizy przyczyn rzeczy;	TEO_K5_W02, TEO_K5_W09, TEO_K5_W12, TEO_K5_W19	Egzamin ustny, Kolokwium pisemne
W8	zna w pogłębionym stopniu wybrane współczesne modyfikacje w rozumieniu centralnych tez metafizycznych, zwłaszcza w zakresie koncepcji substancji, przyczynowości oraz statusu wartości;	TEO_K5_W09, TEO_K5_W12, TEO_K5_W13, TEO_K5_W19	Egzamin ustny, Kolokwium pisemne
W9	zna w pogłębionym stopniu zagubienie metafizyki w tradycji pozytywistycznej, jej współczesne odrodzenie w filozofii analitycznej, odwołujące się do osiągnięć poznania naukowego (science) i centralnych kategorii logiki oraz jej współczesna kontestacja jako dyscypliny podstawowej (paradygmatycznej);	TEO_K5_W09, TEO_K5_W12, TEO_K5_W13, TEO_K5_W19	Egzamin ustny, Kolokwium pisemne
Umiejętności - Student/ka:			
U1	potrafi wskazać oraz poddać krytycznej ewaluacji trudności związane z wybranymi współczesnymi modyfikacjami w rozumieniu centralnych tez metafizycznych, zwłaszcza w zakresie koncepcji substancji, przyczynowości oraz statusu wartości;	TEO_K5_U08, TEO_K5_U09	Egzamin ustny, Kolokwium pisemne
Kompetencji społecznych - Student/ka:			
K1	jest gotów poszukiwać ich rozwiązań trudności związanych z wybranymi współczesnymi modyfikacjami w rozumieniu centralnych tez metafizycznych, zwłaszcza w zakresie koncepcji substancji, przyczynowości oraz statusu wartości;	TEO_K5_K01, TEO_K5_K04	Egzamin ustny, Kolokwium pisemne

Treści programowe dla zajęć

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
1.	Metafizyka jako nauka filozoficzna (przedmiot poznania metafizycznego, metoda poznania metafizycznego, podstawowe problemy metafizyki)	W1, W2, W3, W4, W5, W6, W7	Wykład, Wykład synchroniczny
2.	Byt w rozumieniu presokratyków i Parmenidesa	W1, W2, W3, W4, W5, W6, W7	Wykład, Wykład synchroniczny
3.	Byt w filozofii Platona	W1, W2, W3, W4, W5, W6, W7	Wykład, Wykład synchroniczny
4.	Byt w rozumieniu Arystotelesa	W1, W2, W3, W4, W5, W6, W7	Wykład, Wykład synchroniczny
5.	Byt w rozumieniu Plotyna i neoplatoników	W1, W2, W3, W4, W5, W6, W7	Wykład, Wykład synchroniczny
6.	Byt w rozumieniu Augustyna	W1, W2, W3, W4, W5, W6, W7	Wykład, Wykład synchroniczny

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
7.	Byt w rozumieniu św. Tomasza z Akwinu: • Transcendentalia • Akt i możność • Substancja i przypadłości • Materia i forma • Istota i istnienie • Przyczynowanie i przyczyny bytu • Analogia bytu i poznania	W1, W2, W3, W4, W5, W6, W7	Wykład, Wykład synchroniczny
8.	Byt w interpretacji Jana Dunsza Szkota	W1, W2, W3, W4, W5, W6, W7	Wykład, Wykład synchroniczny
9.	Byt w interpretacji Kartezjusza	W8, W9	Wykład, Wykład synchroniczny
10.	Byt w interpretacji Spinozy	W8, W9	Wykład, Wykład synchroniczny
11.	Byt w interpretacji Leibniza	W8, W9	Wykład, Wykład synchroniczny
12.	Byt-przedmiot w filozofii Kanta	W8, W9	Wykład, Wykład synchroniczny
13.	Byt wg Hegla	W8, W9	Wykład, Wykład synchroniczny
14.	Byt w fenomenologii	W8, W9	Wykład, Wykład synchroniczny
15.	Byt w fenomenologii	W8, W9	Wykład, Wykład synchroniczny
16.	Byt w hermeneutyce	W8, W9	Wykład, Wykład synchroniczny
17.	Byt w egzystencjalizmie	W8, W9	Wykład, Wykład synchroniczny
18.	Byt w filozofii analitycznej i filozofii języka	W8, W9	Wykład, Wykład synchroniczny
19.	Ćwiczenie 1: Platon (II): dwa światy (s. 30-34). Platon (VII): mit jaskinii (s. 67-71).	W1, W2, W3, W4, W5, W6, W7, U1, K1	Ćwiczenia
20.	Ćwiczenie 2: Arystoteles (I): „filozofia pierwsza” (s. 80-87). Arystoteles (II): byt jako substancja (s. 88-93).	W1, W2, W3, W4, W5, W6, W7, U1, K1	Ćwiczenia
21.	Ćwiczenie 3: Plotyn: Metafizyka jedni (s. 125-132). Św. Augustyn z Hippony (II): Bóg najwyższym dobrem (s. 136-143).	W1, W2, W3, W4, W5, W6, W7, U1, K1	Ćwiczenia
22.	Ćwiczenie 4: Św. Tomasz z Akwinu (I): Byt i istota (s. 153-160). Św. Tomasz z Akwinu (I): argumentacja za istnieniem Boga (s. 161-169).	W1, W2, W3, W4, W5, W6, W7, U1, K1	Ćwiczenia
23.	Ćwiczenie 5: Kartezjusz (II): atrybuty substancji (s. 201-208). Immanuel Kant (II): krytyka metafizyki tradycyjnej (s. 239-243).	W8, W9, U1, K1	Ćwiczenia

Informacje dodatkowe

Forma zajęć	Metody i formy prowadzenia zajęć
Wykład	Wykład z prezentacją multimedialną wybranych zagadnień, Wykład konwersatoryjny, Wykład problemowy, Dyskusja
Ćwiczenia	Dyskusja, Praca z tekstem, Metoda ćwiczeniowa, Metoda warsztatowa

Forma zajęć	Warunki zaliczenia zajęć
Wykład	Uzyskanie zaliczenia ćwiczeń jest warunkiem koniecznym przystąpienia do egzaminu z przedmiotu Metafizyka. Warunkiem zaliczenia zajęć jest uzyskanie pozytywnej oceny z egzaminu ustnego z przedmiotu Metafizyka.
Ćwiczenia	Każde zajęcia rozpoczynają się od kolokwium z treści lektury obowiązkowej. Student zobowiązany jest do zaliczenia wszystkich kolokwium (tj. uzyskania oceny pozytywnej z każdego kolokwium). Nota wpisywana do indeksu na zakończenie zajęć stanowi średnią arytmetyczną ocen z kolokwium. W razie uzyskania oceny negatywnej z kolokwium można je poprawić w innym terminie, jednak nie później niż do dnia zakończenia zajęć dydaktycznych bieżącym w semestrze. Uzyskanie zaliczenia ćwiczeń jest warunkiem koniecznym przystąpienia do egzaminu z przedmiotu Metafizyka.

Literatura

Obowiązkowa

1. Stefan Swieżawski (KUL), O potrzebie metafizyki, 9-16 w: Metafizyka część 2: Zarys teorii bytu, red. S. Janeczek, A. Starościc, KUL 2017.
2. Mieczysław Albert Krąpiec OP (KUL), Metafizyczne rozumienie rzeczywistości, 17-30 w: Metafizyka część 2: Zarys teorii bytu, red. S. Janeczek, A. Starościc, KUL 2017.
3. Ks. Stanisław Kamiński (KUL), Wyjaśnianie w metafizyce, 31-60 w: Metafizyka część 2: Zarys teorii bytu, red. S. Janeczek, A. Starościc, KUL 2017.
4. Andrzej Maryniarczyk SDB (KUL), Analogia i jej funkcja w poznaniu metafizycznym, 147-166 w: Metafizyka część 2: Zarys teorii bytu, red. S. Janeczek, A. Starościc, KUL 2017.
5. Edmund Morawiec CSsR (UKSW), Paweł Mazanka CSsR (UKSW), Teoria przyczyn w filozofii klasycznej, 241-275 w: Metafizyka część 2: Zarys teorii bytu, red. S. Janeczek, A. Starościc, KUL 2017.

Dodatkowa

1. Arystoteles, Metafizyka, Warszawa 1983.
2. Dogiel G., Metafizyka, Kraków 1992.
3. Gilson E., Realizm tomistyczny, Warszawa 1968.
4. Gilson E., Tomizm, Warszawa 1998.
5. Hugon E., Podstawy filozofii katolickiej, Warszawa 2018.
6. Jaworski M., Metafizyka, Kraków 1998.
7. Kołodziejczyk S.T. (red.), Przewodnik po metafizyce, Kraków 2011.
8. Kowalczyk S., Metafizyka ogólna, Lublin 1997.
9. Krąpiec M.A., Filozofia – co wyjaśnia?, Warszawa 1997.
10. Krąpiec M.A., Filozofia w teologii, Lublin 1999.
11. Krąpiec M.A., Metafizyka. Zarys teorii bytu, Lublin 1984 (i inne wydania).
12. Krąpiec M.A., Rozmowy o metafizyce, Lublin 1997.
13. Krąpiec M.A. (red.), Wprowadzenie do filozofii, Lublin 2012.
14. MacIntyre A., Bóg-filozofia-universytety, Warszawa 2013.
15. Maryniarczyk A., Metoda metafizyki realistycznej, Lublin 2005.
16. Maryniarczyk A., Tomizm. Dla-czego?, Lublin 1994.
17. Maryniarczyk A., Zeszyty z metafizyki, z. 1-4, Lublin 1998-2000.
18. Mering W., Wykłady z teorii bytu, czyli metafizyki ogólnej, Pielin 1990.
19. Morawiec E., Mazanka P., Metafizyka klasyczna wersji egzystencjalnej, Warszawa 2006.
20. Morawiec E., Podstawowe zagadnienia metafizyki klasycznej, Warszawa 1998.
21. Stępień A.B., Wprowadzenie do metafizyki, Kraków 1964.
22. Stróżewski W., Istnienie i wartość, Kraków 1981.
23. Stróżewski W., Ontologia, Kraków 2004.
24. Swieżawski S., Byt. Zagadnienia metafizyki tomistycznej, Kraków 1999.
25. Swieżawski S., Święty Tomasz na nowo odczytany, Kraków 1983.
26. św. Tomasz z Akwinu, Sancti Thomae Aquinatis, Doctoris Angelici, Opera omnia. Ex Typographia Polyglotta S.C. de Propaganda Fide, 1882.
27. Woroniecki J., Katolickość tomizmu, Lublin 1999.
28. Wolsza K., Metafizyka ogólna, Nysa 1994.
29. Wszółek S., Elementy metafizyki, Tarnów 2008.

Nakład pracy studenta i punkty ECTS

Rodzaje zajęć studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane rodzaje zajęć
Wykład	14
Ćwiczenia	6
Przygotowanie do zajęć	20

Czytanie wskazanej literatury	20
Przygotowanie do egzaminu	30
Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 90
Liczba punktów ECTS	ECTS 3

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Efekty uczenia się dla kierunku

Kod	Treść
TEO_K5_K01	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do krytycznej oceny poziomu własnej dojrzałości osobowej, zdobywanej wiedzy i kształtowanych umiejętności
TEO_K5_K04	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do uznawania znaczenia wiedzy teologicznej w określaniu sposobów rozwiązywania problemów poznawczych i praktycznych, identyfikowaniu i rozstrzyganiu dylematów doktrynalnych i etyczno-moralnych zarówno indywidualnych jak i wspólnotowych
TEO_K5_U08	Absolwent/ka potrafi przeprowadzić krytyczną analizę i interpretację różnych poglądów teologicznych i światopoglądowych, wytworów kultury w celu określenia ich znaczeń, oddziaływania społecznego, miejsca w procesie historyczno - kulturowym
TEO_K5_U09	Absolwent/ka potrafi argumentować i kompetentnie prowadzić dyskusję światopoglądową dotyczącą zagadnień teologicznych i życia Kościoła, z wykorzystaniem własnych poglądów oraz poglądów innych autorów, poprawnie formułować wnioski oraz tworzyć syntetyczne podsumowania
TEO_K5_W02	Absolwent/ka zna i rozumie w pogłębionym stopniu specyfikę przedmiotową i metodologiczną filozofii i prawa kanonicznego, którą jest w stanie rozwijać i stosować w działalności profesjonalnej
TEO_K5_W09	Absolwent/ka zna i rozumie w pogłębionym stopniu zagadnienia z zakresu filozofii i prawa kanonicznego
TEO_K5_W12	Absolwent/ka zna i rozumie w pogłębionym stopniu powiązania teologii z innymi dziedzinami nauki, zwłaszcza z naukami humanistycznymi, społecznymi i prawnymi, pozwalające na integrowanie z właściwych ich perspektyw
TEO_K5_W13	Absolwent/ka zna i rozumie w pogłębionym stopniu osiągnięcia badawcze w zakresie teologii współczesnych ośrodków i szkół teologicznych oraz główne osiągnięcia badawcze w zakresie filozofii
TEO_K5_W19	Absolwent/ka zna i rozumie w pogłębionym stopniu wybrane koncepcje człowieka i świata, rolę i znaczenie człowieka jako twórcy kultury i uczestnika życia religijnego oraz interakcje pomiędzy wiarą a rozumem